

ТРАНСАТЛАНТИЧНЕ ТОРГОВЕЛЬНЕ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПАРТНЕРСТВО ЄС - США

***Анотація.** У статті розглядаються перспективи та переваги створення торговельної та інвестиційної трансатлантичної угоди для економік США та країн Європейського союзу. Автор робить наголос на значний економічний ефект цієї угоди у світлі поглиблення лібералізації світової торгівлі, на суттєві зміни правила гри на глобальному рівні у світлі того, що на учасників цього ринку (США і ЄС) припадає половина світового ВВП і третина глобального товарообігу.*

***Ключові слова:** трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство, міжнародна торгівля, лібералізація міжнародної торгівлі, міжнародний ух інвестицій, торговельні та інвестиційні бар'єри, США, Європейський Союз, економічна глобалізація.*

***Abstract.** The article deals with the prospect and advantages of transatlantic trade and investment agreement for the economies of the USA and the European Union. The author emphasizes the considerable economic impact of the agreement in the light of the growing liberalization of world trade, the significant change of the rules at the global level in light of the fact that the participants of this market (US and EU) accounts for half of global GDP and a third of global trade.*

***Keywords:** Transatlantic trade and investment partnership, international trade, liberalization of international trade, international movement of investment, trade and investment barriers, the economic globalization.*

¹ д.е.н, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Аннотация. В статье рассматриваются перспективы и преимущества создания торговой и инвестиционной трансатлантической сделки для экономик США и стран Европейского союза. Автор делает акцент на значительный экономический эффект этого соглашения в свете углубления либерализации мировой торговли, на существенные изменения правила игры на глобальном уровне в свете того, что участников этого рынка (США и ЕС) приходится половина мирового ВВП и треть глобального товарооборота.

Ключевые слова: трансатлантическое торговое и инвестиционное партнерство, международная торговля, либерализация международной торговли, международный двух инвестиций, торговые и инвестиционные барьеры, США, Европейский Союз, экономическая глобализация.

Ідея створення трансатлантичної зони вільної торгівлі зародилася досить давно, ще в 90-ті роки минулого століття, а спроби обговорити можливі параметри всеосяжного пакту робилися аж до кризи 2008 року, але не принесли помітних результатів. Спочатку цей проект називався TAFTA - Transatlantic Free Trade Area і мав як прототип угоду NAFTA - створений ще в 1994 році північноамериканський торговий блок за участю США, Канади та Мексики. У 1998 р. національним державам Європи вдалося частково блокувати американські пропозиції щодо лібералізації взаємної торгівлі, проте вже в 2008 р. Європарламент виступив за поглиблення співпраці між ЄС та США, а в 2013 р. підтримав проект трансатлантичної зони вільної торгівлі. Мандат на ведення переговорів був переданий Єврокомісії, а національні уряди - практично усунуті від цього процесу.

Ініціатори Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства (ТТІП) роблять наголос на значний економічний ефект і відзначають, що на учасників цього ринку (США і ЄС) припадає половина світового ВВП і третина глобального товарообігу. Для порівняння, ВВП Євразійського економічного союзу, який був створений в 2014 році на основі Євразійського економічного співтовариства (Росія, Білорусь, Вірменія, Киргизія і Казахстан), складає всього 3,3% від світового ВВП [1].

Трансатлантична економіка генерує близько \$ 5 трлн в загальному обсязі комерційних продажів, а загальний обсяг інвестицій США в країни ЄС в три рази вище, ніж в країни Азії. Європейські інвестиції з країн ЄС в США у вісім разів перевищує обсяг інвестицій ЄС в Індії та Китаї разом [3. Р. 16-17].

Обидва регіони, США і Європа, являються один для одного основним джерелом і місцем призначення для ПІІ, а також акумулюють 56,7 % взаємного притоку і 71 % експорту іноземних інвестицій. [6, Р. 16-17].

Трансатлантична економіка - це найбільший і найбагатший ринок в світі, що становить три чверті світових фінансових ринків і більше половини світової торгівлі. Жодна інша комерційна артерія в світі не є такою інтегрованою. Тим не менш, багато що ще можна зробити для зниження тарифних та нетарифних бар'єрів, лібералізації торгівлі послугами та інвестицій, а також вирішення проблему непотрібних та дорогих регуляторних відмінностей. [7].

Економіки Європейського союзу та Сполучених Штатів є важливими торговельними партнерами один для одного. Поліпшення взаємного доступу на ринки, а отже, скасування майже всіх ввізних мит є однією із задекларованих цілей ТТІР. Бар'єри на шляху товарів з США стали причиною виникнення негативного торгового сальдо з Євросоюзом. Цей показник за останні роки помітно погіршився. Частка країн ЕС у загальному дефіциті торговельного балансу США в 2013 р. склав 18,2%. Якщо в 2011 році дефіцит склав \$ 99,4 млрд.дол., то в 2012 році він досяг 116,4 млрд. дол. в 2013-му - 127, 9 а за 2014 він склав 142 млрд. дол. [2].

Рівень лібералізації економік США та ЄС з погляду торгівлі та інвестицій вже досить велика. За даними СОТ, середній рівень митних тарифів досягає 5,2% в Європі і 3,5% у США [8]. Але за деякими товарними групами, таким як текстиль, одяг, молочні продукти та овочі, середні рівні тарифів перевищують 10% і навіть 20%. Враховуючи величезні масштаби торговельних потоків між США та ЄС, сумарні втрати бізнесу і споживачів залишаються суттєвими. У Європейському центрі міжнародної політекономії (European Centre for International Political Economy, ECIPE) підраховали, що виграш від

повного скасування мит міг би скласти до \$ 86 млрд для ЄС і до \$ 82 млрд для США [9].

Відсутність гармонізованого регулювання гальмує транатлантичну торгівлю США- ЄС, між Сторгівлю і в інших секторах - від автомобілів до медикаментів. За оцінкою дослідницької компанії Eucogys, зниження нетарифних бар'єрів хоча б у два рази може підштовхнути зростання ВВП вгору на 0,7 % в Європі і 0,3 % в США в 2018 р. Основними бенефіціарами можливої лібералізації потраплять автоконцерни, хімічні та фармацевтичні компанії, виробники продовольчих товарів та електричного обладнання, а з американської сторони – банківські та страхові компанії. [10. р. xviii].

Слід підкреслити, що на відміну від зниження тарифів, процес усунення нетарифних бар'єрів (НТБ) не є таким простим. Справді, малоймовірним є те, що всі області виявлених нормативних розбіжностей насправді можуть бути вирішені. Як відомо, є багато різних джерел НТБ і, таким чином їх зняття може вимагати конституційних змін, нереальних законодавчих змін, або нереальних технічних змін. Зняття НТБ також може бути важким політичним процесом, наприклад через відсутність достатнього економічного ефекту для підтримки зусиль; через те, що набір правил є занадто широким; через споживчі переваги, мову та географію; або через інші політичні тонкощі. На знак визнання цих труднощів, в припущеннях сценаріїв, враховується ступінь в якій НТБ або нормативні розбіжності можуть потенційно і реально бути зменшеними, що буде обговорюватися більш детально в наступному підрозділі.

Крім усунення бар'єрів у торгівлі товарами, країни націлені на значне полегшення торгівлі послугами. Сторони розраховують, що переговори приведуть до лібералізації в таких секторах, як телекомунікації, електронна комерція, фінансові послуги, поштові та кур'єрські послуги, морський транспорт, забезпечивши рівноправну конкуренцію європейських і американських фірм і посиливши співпрацю регуляторів в майбутньому.

Як і у випадку з товарами, питання надання деяких послуг розглядаються як чутливі і виводяться з-під дії угоди. Наприклад, у березні 2015 року представники ЄС і США заявили про право кожної зі сторін надавати публічні

послуги тим способом, який вони вибирають самі. Сторони перемов щодо створення ТТІР домовилися про наступне:

- Держави-члени не зобов'язані відкривати ринки суспільних послуг для приватних постачальників і не надавати на аутсорсинг ці послуги приватним провайдерам;
- Держави-члени можуть вільно змінювати свою політику в сфері аутсорсингу суспільних послуг.

Інвестиції стимулює розвиток і створює нові робочі місця і є головним рушієм торгівлі. Включення питань лібералізації інвестицій до ТТІЗ означає:

- ✓ надання нових інвестиційних можливостей та стимулювання приросту інвестицій до ЄС та США;
- ✓ забезпечення рівних умов для інвестицій ЄС в США - в даний час, фірми з країн ЄС, які мають двосторонні інвестиційні угоди з США краще захищені, ніж ті країни ЄС, що не мають таких угод;
- ✓ впровадження основних правил щодо захисту інвестицій. Це є важливим для створення умов для бізнесу, що буде сприяти стабільному розвитку та створенню нових робочих місць;
- ✓ реформування існуючої системи захисту інвестицій в більш збалансовану та прозору та захист права уряду регулювати їх в інтересах народу.

Третім компонентом переговорів з доступу на ринки є державні закупівлі. Забезпечення взаємного недискримінаційного доступу до державними тендерами розглядається як одне з важливих переваг ТТІР, причому в цьому питанні, здається, відсутні застереження щодо відкриття ринків. США обмежили свої міжнародних зобов'язань у цій області, будь то в рамках Угоди про урядові закупівлі СОТ (WTO Government Procurement Agreement GPA), або у своїх двосторонніх угод про вільну торгівлю. Тільки 32% на ринку США закупівель відкритий для бізнесу ЄС відповідно до зобов'язань, погодженими останнім часом у США в рамках GPA [11].

Третій напрямок переговорів - переговори щодо торговельних правилах - стосуються спрощення процедур торгівлі, а також сталого розвитку,

покращення доступу до природних ресурсів, насамперед енергетичним, захисту прав інтелектуальної власності, політики в області конкуренції, захисту прав інвесторів.

ТТІП приведе стандарти і правила ЄС і США у відповідність один з одним без зниження стандартів споживача, здоров'я або екологічних стандартів. Компаніям більше не доведеться виробляти різні товари для ринків ЄС і США, допомагаючи їм знизити свої витрати. Споживачі виграють від більш низьких цін і більш широкого вибору товарів, будучи впевненими, що вони відповідають найвищим стандартам безпеки.

Таким чином, ТТІР означає більше можливостей для бізнесу, більше зростання і більше робочих місць. Низькі ціни, широкий асортимент продукції, і впевненість, що продукти та послуги привезені з-за океану відповідають найвищим стандартам безпеки, буде також сприяти процвітанню більше 800 мільйонів громадян ЄС і США.

Дослідження, проведене владою ЄС виявили, що до 2027 р. угода може принести сукупні економічні вигоди у розмірі від 68 млрд € до 119 млрд € на рік для ЄС (0,3% до 0,5% від ВВП) та від 50 млрд € до 95 млрд € (0,2% до 0,4% від ВВП) для США. [12, Р.46-47]. За оцінками аналізу Центру з досліджень економічної політики (CEPR), на замовлення Міністерства підприємництва, інновацій та ремесел, вигоди для Великобританії становитимуть в діапазоні від 4 млрд до £ 10 млрд на рік (0,14% -0,35% від ВВП) до 2027 року [13. Р. 31).

По обидві сторони Атлантики можуть бути створені 2 мільярди робочих місць. У разі Франції, наприклад, це додасть 0,5% зростання і 121тис. робочих місць. Однак остаточний ефект буде залежати від реального масштабу інтеграції [12. Р.49-55].

Створення найбільшого в світі торговельного союзу, що охоплює найширший спектр економічних і фінансових проблем, не може проходити спокійно і гладко. Навіть ті сторони, які зацікавлені в його укладенні, відстоюватимуть свої позиції на максимально вигідних для себе умовах, іноді навіть на шкоду інтересам потенційних партнерів.

Критики ТТІП вважають дану угоду антидемократичним і антинаціональним, вони звертають увагу на наступні пункти:

1. Зняття торговельних і митних бар'єрів між США та ЄС зруйнує механізми, які дозволяють окремим державам Європи захищати стратегічно важливі сектори національної економіки від нечесної зарубіжної конкуренції та демпінгу.

2. Ліквідація «нетарифних» бар'єрів - соціальних, екологічних, технічних та інших норм, які діють на території даної національної держави. Мова йде не тільки про економічне, але й політичний суверенітет, захист прав споживачів.

3. Створення екстратериторіальних арбітражних трибуналів для вирішення інвестиційних та економічних конфліктів. Практично йдеться про ураження національно-державного права і прямому диктаті транснаціональних корпорацій. У разі реалізації ТТІП американські концерни зможуть безпосередньо пред'являти позови державам Європи.

4. Угода різко загострить соціальні конфлікти в Європі, змінить баланс сил між працею і капіталом, громадянським суспільством і міжнародними компаніями. Нинішня соціальна модель європейських країн з більш високими нормами захисту, ніж у США, буде переглянута, а «соціальні завоювання» останніх десятиліть скасовані. Це може привести до фундаментальною кризою з далекосяжними соціальними і політичними наслідками.

5. Зниження високих санітарних, екологічних та соціальних стандартів Євросоюзу до американського рівня. Європейці стурбовані можливістю зруйнування механізму захисту національної культури, такі як обов'язкове квотування вітчизняної аудіовізуальної продукції у Франції.

6. У зв'язку з пропозицією США про відкриття спільного «цифрового ринку» європейці стурбовані захистом приватного життя та особистої інформації..

Існує ризик, що створення подібних «клубів з обмеженим членством» призведе до ескалації протекціонізму по відношенню до тих, хто залишається за їх рамками. В той же час, можна очікувати і на прямо протилежний ефект, оскільки зниження взаємних бар'єрів для інвестицій між США та ЄС

спонукатиме країн що розвиваються до сильнішої зацікавленості в участі в аналогічних переговорах, оскільки вони захочуть уникнути відтоку капіталів в трансатлантичну економічну зону.

Учасники нового торговельного союзу мають значний економічний потенціал і займають лідерські позиції в розробці та застосуванні сучасних технологій. США і Європа залишаються опорами світової економіки, найважливішими і вигідними один для одного ринками і джерелом робочих місць, найважливішим один для одного стратегічним партнером, і досі потужною силою в багатосторонній торговельній системі. Відносини США-ЄС залишаються основоположним елементом світової економіки та суттєвим фундаментом сильного міжнародного порядку, заснованого на певних правилах. Угода, яка буде укладена між двома найбільшими економіками світу, докорінно змінить правила гри, з'явиться найбільша зона вільної торгівлі у світі. ТТП є доказом того, що обидва партнери повні рішучості щодо відкриття трансатлантичних ринків, зміцнення глобальних правил і забезпечення глобального економічного і соціального зростання.

Список використаних джерел

1. IMF World Economic Outlook. Database, April, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org>.
2. Office of the United States Trade Representative [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>.
3. The Transatlantic Economy 2014: Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe. Volume 2, .- 36 p.
4. European Commission . Countries and regions:United States . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/>.
5. EUROSTAT. International Trade. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade/data/main-tables>.

6. EUROSTAT. The Transatlantic Economy 2014: Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe. Volume 2., - 112 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://transatlanticrelations.org/sites/default/files/TE2015_CompleteBook.pdf.
7. D. Hamilton and J. Quinlan, “The Transatlantic Economy 2015: Annual Survey of Jobs, Trade and Investment between the United States and Europe” Washington, D.C., CTR, 2015. – 14 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://spotidoc.com/doc/865729/the-geostrategic-implications-of-ttip/>
8. World Trade Organisation. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.wto.org/english/tratop_e/tariffs_e/tariff_data_e.htm.
9. Торг уместен. Возможна ли единая зона свободной торговли между США и ЕС?// World Economic Journal. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://world-economic.com/ru/articles_wej-265.html.
10. ECORYS Nederland BV. Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment. - Rotterdam, 2009. – 197 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf.
11. European Commission Executive Summary of the Impact Assessment on the Future of the EU-US trade Relations. Strasbourg, 12.3.2013. SWD(2013) 69 final. - 7 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2013/swd_2013_0069_en.pdf.
12. J. François et al., Reducing Transatlantic barriers to trade and investment. Centre for Economic Policy Research, London . March 2013. – 116 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150737.pdf/
13. Estimating the Economic Impact on the UK of a Transatlantic Trade and Investment Partnership (ТТИП) Agreement between the European Union and the United States. Centre for Economic Policy Research, London . March 2013. – 67 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1

[98115/bis-13-869-economic-impact-on-uk-of-transatlantic-trade-and-investment-partnership-between-eu-and-us.pdf](#)